

Neprihvatljiv govor prema ženama u komentarima čitatelja na hrvatskim informativnim portalima

Tamara Kunić*

SAŽETAK

Razvojem interneta očekivalo se da će globalna mreža međusobno povezanih korisnika, kojima je digitalna tehnologija omogućila široke aspekte komunikacije, unaprijediti demokraciju i u središte javnog interesa dovesti važna društvena pitanja. Građani sudjeluju u stvaranju i dijeljenju medijskih sadržaja, a jedan su od najpopularnijih načina participacije u javnoj raspravi na internetu komentari čitatelja na informativnim portalima. Razni teoretičari (Habermas, 2006; Dahlberg, 2007; Borge Bravo i Santamarina Saez, 2016) opisali su kako bi komunikacija na internetskim forumima trebala biti uključiva, argumentirana, puna poštovanja, reflektivna i slobodna. No, brojna istraživanja pokazuju kako u komentarima čitatelja ima i neprihvatljiva govora, pa čak i govora mržnje (Ksiazek, i Springer, 2020; Ruiz et al., 2011). Dostupna istraživanja (Harmer i Lewis, 2020; Jane, 2014) pokazuju kako su žene nerazmjerno češće žrtve nasilja na internetu, uznemiravanja i neprihvatljiva govora u odnosu na muškarce, no, unatoč tomu, nasilje nad ženama na internetu još uvijek nije pravno uređeno na razini Europske unije (Blažinović Grgić, 2022; EIGE, 2017). Ovo istraživanje doprinosi tim navodima fokusirajući se na neprihvatljiv govor usmjeren prema ženama, žrtvama nasilja. Cilj je ovog rada istražiti u kojoj mjeri i na koji se način građani u komentarima na hrvatskim informativnim portalima koriste neprihvatljivim govorom prema ženama koje su žrtve verbalnih i fizičkih sukoba. Novinarski članci objavljeni na najkomentiranijim hrvatskim portalima 24sata.hr i Index.hr u razdoblju od 30. studenoga 2018. do 30. svibnja 2019. temat-

* Tamara Kunić, Fakultet hrvatskih studija, Borongajska cesta 83d, 10 000 Zagreb, e-mail: tkunic@hrstud.hr.

ski su grupirani uz pomoć sustava Gephi, kako bi se izdvojile ključne teme koje su privlačile komentatore i čitatelje. Iz tog korpusa izdvojeno je šest tema, odnosno 12 članaka u kojima su žrtve verbalnog ili fizičkog sukoba bile žene. Kvantitativnom analizom sadržaja i analizom sentimenta analizirao se 5041 komentar čitatelja na te članke. Rezultati istraživanja pokazali su kako komentatori imaju pretežito negativan sentiment prema temama nasilja nad ženama. Neprihvatljiv govor zastupljen je u 15,8 % komentara, a 4,7 % odnosi se na žene žrtve sukoba što ukazuje na postojanje mizoginističke retorike u hrvatskom digitalnom javnom prostoru.

Ključne riječi: neprihvatljiv govor, govor mržnje, nasilje prema ženama, komentari čitatelja

1. Uvod

Digitalna tehnologija omogućila je razvoj komunikacijskih potencijala, posebno u svojim interaktivnim značajkama, omogućivši razmjenu mišljenja, ideja i informacija među ljudima koji su fizički udaljeni, kao i veću kontrolu publike nad procesom proizvodnje, širenja i konzumiranja vijesti (Deuze, 2003, Carpentier, 2011). Kako piše gost urednik Igor Vobič u specijalnom broju časopisa *Medijska istraživanja* (2013) posvećenom participativnom novinarstvu, sudjelovanje u medijima omogućilo je različitim individualnim i kolektivnim sudionicima, razasutim po različitim lokacijama, da budu dio javne komunikacije na mnoge načine koji nemaju presedana. Takvi internetski forumi komunikacijskog uključenja otvorili su put ideji kolaborativnog i kolektivnog u suvremenom novinarstvu tradicionalnih medijskih organizacija (Vobič, 2013: 5). Građani, koji nisu profesionalni novinari, objavljuju svoje priče na internetu, bilo putem blogova ili društvenih medija i mreža ili participirajući u sadržaju medijskih institucija u obliku komentara čitatelja. Komentare možemo definirati kao stavove i mišljenja o priči ili nekoj drugoj objavi na portalu, obično objavljene uz profesionalni članak novinara (Hermida, 2011). Iako su njihove priče često pristrane i nemaju veliku informativnu vrijednost, nesumnjivo mijenjaju norme profesionalnog novinarstva i imaju važan utjecaj na javni diskurs (Zgrabljic Rotar, Kunić, Josić, 2021). Građansko novinarstvo može se formulirati kao novi oblik sudjelovanja publike koje je omogućila tehnologija, odnosno ideja po kojoj digitalne tehnologije omogućuju publici da se uključi u stvaranje i širenje vijesti (Borger, 2013; Kunić i Zgrabljic Rotar, 2020). Ako komentiranje na informativnim portalima promatramo kroz prizmu Habermasove javne sfere (1984) u kojoj se javnost može uključiti u racionalnu, pristojnu diskusiju o važnim događajima ili

problemima, komentari mogu biti virtualna prilika za uključivanje u javnu deliberaciju (Paullson i Ugile, 2008: 40).

Oslanjajući se na teorijske doprinose Habermasa (2006) o komunikaciji u deliberativnoj demokraciji, Dahlberg (2007) je opisao kako bi komunikacija na internetskim forumima trebala biti inkluzivna, argumentirana, puna poštovanja, reflektivna i slobodna. Borge Bravo i Santamarina Saez (2016: 107–108) ističu kako bi se na virtualnim forumima, u koje možemo uključiti i komentare čitatelja, komunicirati trebalo empatično i pristojno, iskreno i pluralistički, uvažavajući tuđa stajališta.

Istraživanja (Hermida i Thurman, 2008; Ruiz et al., 2011; Strandberg i Berg, 2013) pokazala su kako je komentiranje na članke profesionalnih novinara najpopularniji oblik komunikacije na informativnim portalima¹ i da se takav sadržaj može smatrati neodvojivim od novinarskog članka, no da vrlo često sadrži različite oblike neprihvatljiva govora. Neprihvatljivim govorom smatraju se dijelovi diskusije koji sadrže nepotrebno nepristojan ton prema forumu, sudionicima ili temi, uključujući vrijeđanje, klevetu, vulgarni jezik i pejorativni govor (Coe et al., 2014: 600 prema Kuchler et al., 2022: 3).

Pravna osnova za zaštitu žena od elektroničkog nasilja uspostavljena je u Konvenciji Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji (Istanbulska konvencija), kao i Dodatnom protokolu Vijeća Europe uz Konvenciju o kibernetičkom kriminalu (Blažinović Grgić, 2022), no nasilje nad ženama i djevojkama na internetu, u koje pripada i neprihvatljiv govor, još uvijek nije u potpunosti konceptualizirano ni pravno uređeno na razini Europske unije, a dostupna istraživanja pokazuju da su žene nerazmjerno češće žrtve određenih oblika nasilja na internetu u odnosu na muškarce (EIGE, 2017).

Europski institut za ravnopravnost spolova (EIGE, 2017) upozorava da je pogrešno promatrati nasilje nad ženama na internetu kao posve zasebnu pojavu u odnosu na nasilje u „stvarnom svijetu”, već da ga je ispravnije promatrati kao cjelinu. U tom kontekstu, ako uzmemo u obzir da je u Hrvatskoj svakih 15 minuta fizički zlostavljena jedna žena (MUP, 2022), nužno je istraživati društveno neprihvatljive oblike komunikacije prema ženama koji zauzimaju znatan dio medijskog prostora i imaju utjecaj na percepciju javnog mijenja.

Cilj je ovog rada istražiti kako i u kojoj se mjeri građani u komentarima na hrvatskim informativnim portalima koriste neprihvatljivim govorom prema posebno ranjivoj skupini, ženama žrtvama verbalnog ili fizičkog sukoba, kako bi se utvrdilo postoji li mizoginistička retorika prema ženama, žrtvama nasilja.

U prvom dijelu rada definiraju se ključni pojmovi, poput neprihvatljiva govora, govora mržnje i daje se pregled istraživanja neprihvatljiva govora. Drugi dio rada do-

nosi teorijski uvid u mizoginiju na internetu i posljedice koje ona ostavlja na žene, žrtve, te pregled istraživanja neprihvatljiva govora prema ženama na internetu. U empirijskom dijelu rada kvantitativnim metodama, analizom sentimenta i kvantitativnom analizom sadržaja, analizirani su komentari čitatelja dvama hrvatskim najkomentiranim portalima, 24sata.hr i Index.hr, objavljeni ispod 12 članaka kojima su tema bili verbalni ili fizički sukobi u kojima su sudjelovale žene.

Istraživanje je pokazalo da većina komentara sadrži negativne stavove prema temama nasilja nad ženama. No, dio komentara sadržavao je neprihvatljiv govor prema ženama, žrtvama sukoba, što sugerira postojanje nasilja nad ženama u hrvatskom virtualnom medijskom prostoru.

2. Neprihvatljiv govor i govor mržnje u komentarima

Neprihvatljiv govor sadrži nepristojne oblike govora, ali ne i govor mržnje (Malmasi, Zampieri, 2017), koji obuhvaća psovke, vulgarizme, uvrede, klevete i prijetnje, dok se pristojnost uglavnom razumijeva kao odsustvo te vrste govora (Ksiazek i Springer, 2020: 42). Neprihvatljiv govor u komentarima može se definirati kao „namjerno dizajniran kako bi napao nekog ili nešto i koji izaziva ljutnju ili ogorčenje kroz korištenje pogrđnih imena, negativne ocjene karaktera, uvredljiv govor, psovke ili vrijeđalački govor“ (Ksiazek, 2015: 854 prema Ksiazek i Springer, 2020: 42). Uvrede izravno ciljaju na pojedinca ne dovodeći u pitanje njegov etnički ili rodni identitet (Sponholz 2018), dok se govor mržnje može definirati kao diskriminatorni oblik verbalnog zlostavljanja na temelju grupnog identiteta (Sponholz, 2018). Govor mržnje obuhvaća sve oblike izražavanja koji šire, potiču, promiču ili opravdavaju rasnu mržnju, ksenofobiju, antisemitizam i druge oblike mržnje temeljene na netoleranciji, a da su usmjerene prema jednoj skupini (Alaburić, 2003; Erceg, 2004).

Europski sud za ljudska prava u Strasbourgu govorom mržnje smatra svaku formu izražavanja koja širi, potiče, promovira ili opravdava mržnju zasnovanu na netoleranciji, no priznaju da „ne postoji univerzalna definicija govora mržnja“ (Vasiljević, 2016: 127). U uredničkoj knjizi *Govor mržnje u Hrvatskoj* Kulenović (2016: 25) piše kako pravo na slobodu govora, iako je ona temeljno pravo, valja biti suspendirano kada pređe granicu i počne izravno štetiti drugima. Hrvoje Cvijanović (2016: 111) problematizira teorijske doprinose oko tumačenja govora mržnje, zakonsku i juridičku neusklađenost, različite interpretacije pojma, ali i zatiranje slobode govora zbog tobožnje političke korektnosti. U prilog problematici vezanoj uz definiranje i sankcioniranje govora mržnje u Hrvatskoj govori istraživanje Munivrane Vajde i Šurine Marton (2016) koje su zaključile kako u tri godine od promjene Kaznenog

zakona, koji sada kažnjava širenje govora mržnje na internetu, nitko nije odgovarao za govor mržnje u komentarima građana.

Priroda komunikacije na informativnim portalima uvelike ovisi i o medijskom sustavu unutar kojeg se promatra pa su tako očite razlike u prirodi odlika komentara čitatelja u demokratskim i liberalnim medijskim sustavima (Hallin i Manicni, 2004; Ruiz et al., 2011; Strandberg i Berg, 2013) i polarizirano pluralističkim sustavima (Suau i Masip, 2014). Hallin i Mancini (2004) opisuju polarizirani pluralistički sustav u mediteranskoj Europi, koji karakterizira kasna i otežana tranzicija iz autoritarnog režima u demokraciju u kojem postoji snažna sprega između medija i politike (2004: 89–90), a u taj sustav možemo svrstati i Hrvatsku (Peruško, 2013). Istraživanje polariziranih pluralističkih medijskih sustava pokazuje da je dominantna niska i srednja razina sudjelovanja publike, čime medij zadržava kontrolu nad sadržajem, dok su dijeljenje, ocjenjivanje i komentiranje najčešći alati koje koriste čitatelji (Suau i Masip, 2014: 682).

Jedno od istraživanja o neprihvatljivu govoru u komentarima čitatelja predstavljeno je u knjizi Ksiazek i Springer (2020) *User comments an moderation in digital journalism* u kojem su autori 2013. godine sa 20 portala prikupili 333 605 komentara (Ksiazek i Springer, 2020: 45). Autori su primijetili da je ton diskusije vezan uz temu članka i da nepristojnosti ima više u u takozvanim tvrdim vijestima i u kontroverznim temama (Ksiazek i Springer, 2020: 46). Neprihvatljiv govor u komentarima objašnjavaju različitim faktorima poput teme članka, korištenjem izvora u članku, sudjelovanju novinara u komentarima i pravilima komentiranja medijskih kuća. Isto tako, utvrdili su da kritiziranje ili nepristojni komentari utječu na negativnu percepciju kvalitete članka (Kümpel i Springer, 2016 prema Ksiazek i Springer, 2020: 56), kao i to da su čitatelji skloni davati komentare s predrasudama nakon što pročitaju više takvih komentara.

3. Mizoginistička retorika prema ženama na internetu

Istraživanja neprihvatljiva govora na internetu pokazala su kako su manjine i žene najčešće žrtve kojima su upućene uvrede (Manne, 2017; Zuckerberg, 2018). Feministička teorija podsjeća da javna sfera nije neutralan prostor i da se u njoj reflektiraju nejednakosti koje se doživljavaju u izvanmrežnom svijetu, a tako su žene jedne od ključnih meta napada na internetu. Donna Zuckerberg u svojoj knjizi (2018) zanimljivo povezuje promicanje patrijarhalnih stavova prema ženama na internetu i internetskih foruma koji okupljaju krajnje desne američke rasiste (engl. *white supremacy*). Ističe kako na internetskim forumima, u grupama u kojima komuniciraju

muškarci s krajnje desnim nacionalističkim stavovima, koriste literaturu o povijesti stare Grčke i Rima za promicanje svojih patrijarhalnih ideja prema ženama (Zuckerberg, 2018: 11). Mizoginiju koriste pojedinci koji su skloni osjećaju mržnje, neprijateljstva ili sličnih emocija prema svakoj ženi, ili barem prema ženama općenito jednostavno zato što su žene (Manne, 2017: 32).

Kad je riječ o mizoginiji na internetu, Mantilla (2013: 564) piše kako je *gendertrolling* (spolno uznemiravanje na internetu, op. a.) relativno novi fenomen na internetskim forumima kojem je cilj uznemiriti žrtvu, a uključuje rasističke i homofobične izjave. Banet-Weiser i Miltner (2016) identificiraju u kojoj je mjeri nasilje na internetu usmjereno protiv žena i nazivaju to „umreženom mizoginijom” pri čemu internetsko okruženje dovodi do povećane razine zlostavljanja i žena koje doživljavaju nasilje na internetu. Jane (2014) tu pojavu naziva *e-bile*² (e-žuč) i tvrdi kako su mete prolijevanja žuči na internetu većinom žene, a većina počinitelja muškarci (Jane, 2014: 559). Ističe sljedeće karakteristike e-žuči: oni ciljaju na ženu koja je iz ovog ili onog razloga vidljiva u javnoj sferi, autori neprihvatljiva govora su anonimni ili ih je teško identificirati, njihova seksualno eksplicitna retorika uključuje homofobne i mizogine epitete, zagovaraju prisilne spolne radnje u svrhu „korekcije” ženskog ponašanja, donose oštre presude vezane za izgled i oslanjaju se na napade *ad hominem* (Jane, 2014: 560). Megarry (2014) je otkrila da se uznemiravanje žena na internetu često odnosi na fizički izgled, usredotočujući se na privlačnost žene kao osnovnu vrijednost. Megarry tvrdi da verbalna zlostavljanja žena na internetu treba smatrati seksualnim uznemiravanjem jer njegov glavni cilj leži u ušutkivanju žena u pretežno patrijarhalnoj internetskoj zajednici (Megarry 2014: 53 prema Fuchs, Schäfer, 2020: 3). Uznemiravanje na internetu može imati mnoge oblike pa uključuje sljedeće: neprimjerene ili uvredljive ponude na društvenim mrežama ili sobama za razgovor na internetu, govor mržnje, tj. komunikaciju koja omalovažava, vrijeđa ili kritizira pojedinca ili mu prijete (EIGE, 2017: 5).

4. Istraživanje neprihvatljiva govora prema ženama na internetu

Fuchs i Schäfer (2020) istraživali su mizoginistički i seksistički govor mržnje i uvredljivi jezik protiv japanskih političarki na Twitteru. Alatima korpusne lingvistike i kvalitativnom dubinskom studijom analizirali su verbalno zlostavljanje četiriju istaknutih japanskih političarki: Renho, Tsujimoto Kiyomi, Yamao Shiori i Koike Yuriko. Njihovo istraživanje je pokazalo da je mizoginija često međusektorski povezana s rasističkim govorom mržnje i zaključuju kako najoštriji oblici govora mržnje i neprihvatljiva govora dolaze od ženomrzračkih internetskih desničara (Fuchs, Schäfer, 2020: 19–20).

Ističe se istraživanje Harmer i Lewis (2020) koje su istraživale komentare čitatelja na temelju devet tekstova koji govore o seksualnom nasilju nad ženama u engleskom *The Guardianu*. Istraživanje je pokazalo da jedan dio komentatora izražava nepovjerenje prema tekstu, sumnjajući u dokaze i istinitost izvješća o seksualnom nasilju. Druga grupa komentara sadržavala je komentare koji su propitivali seksizam, odnosno njegovo značenje, često ga povezujući s mentalnim bolestima nasilnika, tražeći u mentalnim bolestima opravdanje za nasilje nad ženama. Treća grupa komentara sadržavala je izjave koje su propitkivale feminističku teoriju i agendu, kritizirajući jednostranost teme (Harmer i Lewis, 2020: 9–11). Jedna mala grupa komentara bavila se seksualnim nasiljem iz perspektive šireg društvenog problema, naglašavajući strukturalne nejednakosti i naglašavajući važnost proživljenog iskustva žena koje su iskusile nasilje (Harmer i Lewis, 2020: 11–13).

Barker i Jurasz (2019: 97) napravile su pregled istraživanja o spolnoj i rodnoj diskriminaciji na internetu te otkrile da 46 % žena u svijetu prima seksističke ili mizoginističke komentare kao oblik zlostavljanja na internetu. Ging i Siopera (2018) predstavile su istraživanje koje je proveo Pew istraživački centar u Sjedinjenim Američkim Državama koji je otkrio da je 21 % žena u dobi od 18 do 29 godina prijavilo seksualno uznemiravanje na internetu (Ging i Siopera, 2018: 515) te ih je to ograničilo u korištenju interneta. Čak 32 % žena reklo je da je prestalo objavljivati sadržaj koji izražava njihovo mišljenje o određenim pitanjima. U svim zemljama 61 % onih koji su prijavili da su doživjeli internetsko zlostavljanje ili uznemiravanje rekli su da su iskusili niže samopouzdanje ili gubitak samopouzdanja kao rezultat, a više od polovice (55 %) izjavilo je da je iskusilo stres, tjeskobu ili paniku nakon što su doživjeli zlostavljanje ili uznemiravanje na internetu (Ging i Siopera, 2018: 520).

5. Metodologija

Cilj je ovog rada istražiti u kojoj mjeri i na koji način se građani u komentarima na članke na hrvatskim informativnim portalima koriste neprihvatljivim govorom prema ženama koje su sudjelovale u fizičkom ili verbalnom sukobu.

Kako bismo odgovorili na cilj istraživanja, postavljena su sljedeća istraživačka pitanja:

RQ1: Kakvu vrstu sentimenta čitatelji izražavaju prema novinskim člancima u kojima su žene žrtve fizičkog ili verbalnog nasilja?

RQ2: Koriste li građani u komentarima neprihvatljiv govor usmjeren prema ženama žrtvama?

RQ3: U kojoj mjeri su komentari građana obilježeni neprihvatljivim govorom i govorom mržnje?

Kako bi se odgovorilo na istraživačka pitanja, formulirane su sljedeće hipoteze:

H1: Komentare čitatelja vezane uz teme nasilja nad ženama obilježava negativni sentiment.

H2: U komentarima čitatelja na teme nasilja prema ženama ima nepristojnih komentara usmjerenih prema žrtvama nasilja.

H3: U komentarima čitatelja na teme nasilja prema ženama govor mržnje prema žrtvama nasilja je rijedak.

Nositelji korpusa istraživanja bila su dva hrvatska najkomentiranija portala, 24sata.hr i Index.hr³. U razdoblju od šest mjeseci, od 30. studenog 2018. do 30. svibnja 2019., analiziran je 5041 komentar čitatelja objavljen na tim portalima. Za prikupljanje i pohranu koristio se alat VoxPopuli (Bonacci et al, 2016: 1). Alat ima dvije komponente. Prvi je mehanizam koji pretražuje i prikuplja članke, objave i komentare s odabranih novinskih portala. Druga je MySQL baza podataka u koju se pohranjuju prikupljeni podaci, olakšavajući pritom njihovo pronalaženje i naknadnu analizu (Bosetta et al., 2018). Novinarski članci tematski su grupirani uz pomoć sustava Gephi, kako bi se izdvojile ključne teme i rubrike koje su privlačile komentatore i čitatelje te kako bi se odredilo koje su se teme našle u promatranom razdoblju na medijskoj agendi. Gephi je softver otvorenog koda za analizu grafova i mreža (Bastian et al., 2009), a sustav grupira članke prema tematskoj bliskosti prema ključnim riječima koje se pojavljuju u naslovu, opremi ili prvom ulomku glavnog teksta tih članaka (Jurišić i sur., 2017). Nakon grupiranja svih izabranih najkomentiranijih članaka u grozdove uz pomoć sustava Gephi, izabrano je 28 tema po veličini grozdova, odnosno tematskih sličnosti članaka.

Jedinica analize je komentar. Komentar je kratki vrijednosni stav o pojedinoj temi, a može biti u obliku informacije, slike ili dokumenta. Komentar čitatelja jest mišljenje o tekstu vijesti ili odgovor na drugi komentar u diskusiji (Perez-Granados et al., 2012: 113–114). Komentar karakterizira govornika i izražava stav iz kojeg se mogu iščitati pozitivni ili negativni sentiment. Za istraživanje je izabran neprobabilistički uzorak, odnosno uzorak koji nije izabran prema kriteriju matematičke vjerojatnosti, nego u skladu s određenim kriterijima istraživača. Ukupno su na portalima 24sata.hr i Index.hr od 30. studenog 2018. do 30. svibnja 2019. objavljena 1 866 222 komentara čitatelja. Na 24sata.hr objavljeno je ukupno 1 194 768 (64 %) komentara, na portalu Index.hr 671 454 (36 %). S portala 24sata.hr prikupljena su 32 članka, s portala Index.hr 23 članka. Kao konačni uzorak za istraživanje odabrano je šest tematskih grozdova u promatranom razdoblju od 6 mjeseci, koji su se odnosile na

fizičko ili verbalno nasilje prema ženama, odnosno sukobe koji su uključivale žene. Za svaki od tematskih grozdova odabrana su po dva najkomentiranija članka s portala 24sata.hr i Index.hr, odnosno 12 članaka. Prikupljen je ukupno 5041 komentar na te članke. S portala 24sata.hr prikupljeno je 8 članaka, odnosno 4112 komentara, a s portala Index.hr prikupljena su 4 članka, odnosno 924 komentara. Tri tematska grozda odnose se na fizičko nasilje prema ženama, dok se tri tematska grozda odnose na verbalni sukob.

Teme vezane uz fizičko nasilje nad ženama su⁴:

1. Učenicu u Zadru „žigosali upaljačem”
2. Osuđeni nasilnik pretukao kćer
3. Inicijativa za pomoć žrtvama nasilja „SpasiMe”.

Teme vezane uz verbalno nasilje nad ženama su:

1. Sukob pjevačice Lidije Bačić s prolaznicama
2. Supruga nogometaša Vide na društvenim mrežama prozvala svoju spremačicu
3. Pjevač bećarca osuđen zbog uvredi policajki.

Pravila komentiranja članaka na oba portala zabranjuju prijetnje koje mogu rezultirati i kaznenim progonom, vrijeđanje, omalovažavanje i govor mržnje te upotrebu psovki, a prema Etičkom kodeksu novinara Hrvatske za sadržaj na informativnim portalima odgovorni su urednici i dužni su uklanjati neprihvatljiv sadržaj (HND).

Kako bi se odgovorilo na istraživačka pitanja, korištene su metode analize sentimenta i kvantitativna analiza sadržaja. Sentimenti se definiraju kao prosudbe i ideje koje su izražene emocijama i one su subjektivne (Liu, 2012: 28). Za ovo istraživanje provedena je ručna analiza sentimenta s obzirom na složenost hrvatskog jezika, a i mali broj računalnih jezičnih resursa i nedostupnost računalnih programa za analizu sentimenta (Jakopović, Mikelić Preradović, 2016: 69). Wilson i ostali (2005: 347) analizom sentimenta nazivaju identifikaciju pozitivnih ili negativnih mišljenja, emocija i evaluacija. Ovo istraživanje ne bavi se intenzitetom pozitivnih, odnosno negativnih emocija, već samo otkriva njihovo prisustvo.

Kako bi se analizirale emocije i stavovi u komentarima čitatelja prema temi članka, napravljena je analitička matrica koja se sastojala od sljedećih kategorija:

- a) Pozitivno intonirani komentar (P)
- b) Negativno intonirani komentar (N)
- c) Neutralno intonirani komentar (B)
- d) Nepoznato (sentiment se ne može odrediti) (ND)

U ovom istraživanju primijenjena je kvantitativna analiza sadržaja kako bi se pobrojali elementi istraživanih pojava, a koristit će se i primjeri izvedeni iz jedinice analize (komentara građana) kako bi se ilustrirali dobiveni rezultati. U komentarima građana tražila se prisutnost neprihvatljiva govora, neprihvatljiva govora upućenog prema žrtvama sukoba i govor mržnje.

6. Rezultati

Najveći broj komentara prikupili su članci s temom o presudi pjevaču bećarca za uvrede nanesene policajki (verbalno nasilje nad ženom), a najmanji broj komentara uvrede bivše manekenke na račun svoje spremačice (verbalno nasilje nad ženama). Kad je riječ o temama fizičkog nasilja nad ženama, a najveći broj komentara, njih 871, prikupila je tema o učenicima u Zadru kojoj su kolege iz razreda upaljačem žigosali slovo U.

Tablica 1. Analiza sentimenta po portalima

Table 1 Sentiment analysis on news sites

	Pozitivni	Negativni	Neutralni	Nepoznati
24sata.hr	14,6 %	68,2 %	13 %	4,2 %
Index.hr	4,7 %	87,3 %	3,7 %	4,3 %
Ukupno	12,8 %	71,7 %	11,2 %	4,3 %

U tablici 1 prikazano je kako je 71,7 % komentara sadržavalo negativni sentiment prema temi članka, odnosno prema nasilju nad ženama. Pozitivni sentiment imalo je 12,8 % članaka, neutralno je bilo 11,2 % komentara čitatelja, a kod 4,3 % komentara sentiment se nije mogao odrediti. Raspon negativnog sentimenta kretao se od 68,2 % na portalu 24sata.hr do 87,3 % na portalu Index.hr.

Tablica 2. Analiza sentimenta po temama

Table 2 Sentiment analysis by topic of the article

	Pozitivni	Negativni	Neutralni	Nepoznati
Učenicu u Zadru „žigosali” upaljačem	10,3 %	70,1 %	8,2 %	11,4 %
Osuđeni nasilnik pretukao kćer	0	93 %	5,4 %	1,6 %
Inicijativa za pomoć žrtvama nasilja „SpasiMe”	18,3 %	52,8 %	27,5 %	1,4 %
Sukob pjevačice Lidije Bačić s prolaznicama	16,4 %	64,5 %	18,2 %	0,9 %
Manekenka vrijeđala spremačicu	3,4 %	92 %	3,1 %	1,4 %
Pjevač osuđen zbog uvredi policajki	15,5 %	73,4 %	6,3 %	4,9 %

Kad je riječ o temama članaka, najviše negativnog sentimenta pronađeno je ispod teksta koji govori o bivšem zatvoreniku koji je pretukao kćer (Tablica 2). U komentarima na taj tekst nije pronađen niti jedan pozitivno intonirani komentar. Najmanje negativnog sentimenta, a ujedno i najviše pozitivnog sentimenta, pronađeno je u članku koji se odnosi na inicijativu za spas ženama obiteljskog nasilja #SpasiMe.

Tablica 3. Neprihvatljiv govor po portalima

Table 3 Hostility speech on news sites

	Neprihvatljivi govor	Neprihvatljivi govor prema ženama žrtvama sukoba
24sata.hr	12 %	4,8 %
Index.hr	32,4 %	3,8 %
Ukupno	15,8 %	4,7 %

Kad je riječ o neprihvatljivu govoru, u analiziranim komentarima pronađeno je 15,8 % komentara koji su sadržavali neki oblik neprihvatljiva govora (Tablica 3). Neprihvatljiv govor prema žrtvama sukoba sadržavalo je 4,7 % komentara čitatelja. Razlika u količini neprihvatljiva govora među portalima je 20 % pri čemu je više neprihvatljiva govora (32,4 %) pronađeno u komentarima objavljenima na portalu Index.hr.

Tablica 4. Neprihvatljiv govor po temama

Table 4 Hostility speech by topic of the article

	Neprihvatljiv govor	Neprihvatljiv govor prema žrtvama
Učenicu u Zadru „žigosali” upaljačem	10,7 %	0,6 %
Osuđeni nasilnik pretukao kćer	19,8 %	9,1 %
Inicijativa za pomoć žrtvama nasilja „SpasiMe”	2 %	1,2 %
Sukob pjevačice Lidije Bačić s prolaznicama	13,1 %	0,4 %
Manekenka vrijeđala spremačicu	51,7 %	0
Pjevač bečarca osuđen zbog uvredi policajki	15,4 %	8,9 %

U Tablici 4 prikazana je količina komentara koja sadrži neprihvatljiv govor i neprihvatljiv govor prema ženama žrtvama sukoba. Najviše neprihvatljiva govora, 51,7 %, pronađeno je u komentarima na temu manekenke koja je na društvenim mrežama vrijeđala svoju spremačicu. Iako nijedan komentar nije vrijeđao žrtvu sukoba (spremačicu), sve uvrede bile su usmjerene na ženu, manekenku koja je inicirala sukob. Sličan omjer komentara s neprihvatljivim govorom može se pronaći u slučaju verbalnog sukoba pjevačice Lidije Bačić s prolaznicama, u kojem su u komentarima upućene uvrede njoj kao ženi. U oba slučaja neprihvatljiv govor odnosio se većinom na fizički izgled manekenke i pjevačice. Najviše neprihvatljiva govora prema ženi, žrtvi sukoba, pronađeno je u tekstu o ocu koji je pretukao kćer (9,1 %) (Primjer 1 i Primjer 2).

U nastavku donosimo primjere komentara koji sadrže neprihvatljiv govor prema ženama žrtvama sukoba u nepromijenjenom obliku:

Primjer 1. *Kakve su ovo gluposti? Ljudima se uništavaju životi jer se neka neoprana pič... sjetila da je nekad bila zlostavljana i dobila je kuhačom jer je bježala iz škole i imala neopravdane?*

Primjer 2. *Svaka krava se sada javlja da je bila zlostavljana jer nije u djetinjstvu bilo sve po njenom i jer je morala učiti za školu. Treba već jednom jasno odrediti*

granicu odgoja i zlostavljanja, jer danas smo svi svjedoci sve više neodgojene balavurdije bez odgovornosti i kulture!

Najviše neprihvatljiva govora prema ženi koja je žrtva verbalnog sukoba pronađeno je ispod teksta o presudi pjevaču bećarca koji je osuđen zbog uvreda policajki. Većina neprihvatljiva govora (8,9 %) usmjerena je prema policajki, poput Primjera 3:

Primjer 3. *E moja policajka. Tak si sterilna, dosadna, frigidna da čovjek nezna kaj bi s tobom. A nisi ni za glumit sveticu. Aaaa znam. Za policajku si. Sirota.*

Tablica 5. Govor mržnje po portalima

Table 5 Hate speech on news sites

	Govor mržnje
24sata.hr	0,02 %
Index.hr	0,8 %
Ukupno	0,3 %

Govor mržnje pronađen je u 0,3 % komentara te se može smatrati zanemarivim (Tablica 5). Čak 93,5 % komentara koji sadrže govor mržnje pronađeno je ispod tekstova o djevojci iz Zadra albanskog podrijetla, kojoj su kolege iz razreda žigosale u ruku upaljačem slovo U te se odnose na pripadnost nacionalnoj albanskoj manjini, poput navedenog Primjera 4:

Primjer 4. *Slusaj Šiptaru, tebe skupa s obitelji treba deportirati na Kosovo pa tamo pravi bureke a ne ovdje glumiti zrtvu.*

Kad je riječ o odnosu teme članka i govora mržnje, može se vidjeti da je govor mržnje prisutan u komentarima na teme u kojima je u samima novinarskim člancima označeno etničko podrijetlo ili vjerska pripadnost aktera članaka.

7. Rasprava

Ovo istraživanje pokazalo je značaj komentara čitatelja kao oblik participacije u medijskom sadržaju na informativnim portalima jer su u šest mjeseci samo na dva informativna portalima objavljena čak 1 866 222 komentara. Od ukupno detektiranih 28 tema u promatranom razdoblju čak se šest tema bavilo verbalnim ili fizičkim sukobima u kojima su žrtve bile žene, što upućuje na veliku zastupljenost takvih tema u hrvatskom medijskom prostoru, a upućuje i na značajnu količinu nasi-

lja prema ženama u hrvatskom društvu. Komentari čitatelja većinom (71 %) sadrže negativni sentiment prema temama članka koje se tiču verbalnog i fizičkog nasilja nad ženama pa možemo zaključiti da komentatori negativno gledaju na takve pojave u hrvatskom društvu. U komentarima građana pronađeno je 15,8 % komentara koji su sadržavali neprihvatljiv govor te se može zaključiti kako dio komentara ipak sadrži uvrede, psovke i prijetnje te da u hrvatskoj digitalnoj javnoj sferi ipak nisu posve zadovoljene temeljne pretpostavke za racionalnu debatu kako ju je zamislio Habermas (2006). Neprihvatljiv govor prema ženama žrtvama sukoba sadržavalo je 4,7 % komentara što upućuje na postojanje mizoginističke retorike u hrvatskom javnom prostoru te da postoje određeni stavovi koji na grub, obezvrjeđujući način propitkuju ulogu žrtve u nasilnim sukobima. Neprihvatljivi komentari upućeni ženama često se odnose na njihove fizičke atribute i nemaju veze s temom članka, što je pokazalo i istraživanje Jane (2014). Razlike u neprihvatljivu govoru prema ženama koje su žrtve verbalnih i fizičkih sukoba nije velika pa se može zaključiti kako jednaku količinu uvreda primaju žrtve sukoba bez obzira je li riječ o verbalnom sukobu ili fizičkom nasilju.

Govor mržnje je rijedak, a u jedinom primjeru govora mržnje on se odnosio na pripadnicu albanske manjine što se podudara s istraživanjima u svijetu. (Manne, 2017; Zuckerber, 2018) su primijetile da je mizoginistička retorika povezana s netrpeljivošću prema manjinama. S obzirom na karakteristike komentara, poput negativnog sentimenta, ali i zastupljenosti neprihvatljiva govora, možemo zaključiti da hrvatski medijski sustav pripada pluralističkom medijskom sustavu kako ga opisuju Hallin i Mancini (2004).

8. Ograničenje istraživanja i zaključak

Ograničenje je ovog istraživanja u namjernom uzorku pa je moguće da bi rezultati bili različiti da su izabrani neki drugi informativni portali.

Rezultati ovog istraživanja pokazali su da u polariziranim pluralističkim sustavima, kojem pripada Hrvatska, javna rasprava na digitalnim forumima pokazuje da čitatelje najviše privlače komentari čitatelja kao alat participacije u medijima, no da javna rasprava, nastala na tom obliku virtualnog foruma, ne slijedi uvijek načela diskusije u javnoj sferi. Iako nema puno govora mržnje u komentarima, ipak postoje elementi neprihvatljiva govora, ali i što je posebno zabrinjavajuće, neprihvatljiva govora prema ženama koje su žrtve sukoba. Uvrede, prijetnje i psovke upućene ženama pokazuju prisutnost mizoginističke retorike u hrvatskom javnom digitalnom prostoru i zahtijevaju veću pozornost istraživača, zakonodavca, ali i javnosti. Na takve pojave u javnom prostoru, pa i onom digitalnom, nužno je reagirati i osuditi ih

jer nanose duboke i trajne posljedice žrtvama, ali i šalju poruku društvu da je takva komunikacija prihvaćena. Takva komunikacija ne samo da je odraz društveno neprihvatljivih oblika komunikacije već osim na žrtvu i one koji pišu takve komentare, ima i posljedice na formiranje javnog mnijenja onih koji čitaju takve komentare.

Rezultati ovog empirijskog istraživanja pokazali su da različiti oblici participacije u medijima, pa tako i u komentarima građana, svakako predstavljaju nedovoljno iskorišteni potencijal digitalnih kanala i oblika komunikacije na kojima se mogu odvijati ozbiljne političke i društvene promjene. Ovo istraživanje može poslužiti kao vodilja za daljnja istraživanja stavova čitatelja putem komentara neovisno o temi od društvenog značaja, kao i u razvijanju kulture komuniciranja na internetu.

BILJEŠKE

- ¹ Hrvatski Zakon o elektroničkim medijima Republike Hrvatske (NN 153/09) u članku 2. elektroničke publikacije definira kao „urednički oblikovani programski sadržaji koji se objavljuju dnevno ili periodično putem interneta od strane pružatelja elektroničkih publikacija u svrhu javnog informiranja i obrazovanja”. Informativni portali, news portali, news stranice neki su od sinonima za elektroničke publikacije.
- ² Doslovno prevedeno e-bile znači e-žuč, odnosno grub i neprihvatljiv, često nasilan jezik, takozvano „prolijevanje žuči na internetu”.
- ³ Izbor uzorka napravljen je na temelju komentara građana objavljenih na dvama najkomentiranim hrvatskim informativnim portalima, 24sata.hr i Index.hr, u razdoblju od 1. prosinca 2018. do 1. lipnja 2019. godine. Ti informativni portali izabrani su jer su prije početka prikupljanja podataka imali najveći mjesečni doseg jedinstvenih korisnika (gemiusAudience, 2018; Skoko, Vrdoljak, 2018: 90).
- ⁴ Potpuni popis članaka ispod kojih su objavljeni analizirani komentari nalazi se u popisu priloga.

LITERATURA

- Alaburić, V. (2003) “Ograničavanje “govora mržnje” u demokratskom društvu – teorijski, zakonodavni i praktični aspekti – I. dio”, *Hrvatska pravna revija*, 3 (1), 62–72.
- Banet-Weiser, S. i K. Miltner (2016) “#MasculinitySoFragile: Culture, Structure and Networked Misogyny”, *Feminist Media Studies*, 16 (1), 171–174.
- Barker, K. i O. Jurasz (2019) “Online Misogyny”, *Journal of International Affairs*, 72 (2), 95–114.
- Bastian, M., Heymann, S. i M. Jacomy (2009) “Gephi: An Open Source Software for Exploring and Manipulating Networks”. *Proceedings of the Third International AAAI Conference on Weblogs and Social Media*, 3 (1).

- Blažinović Grgić, J. (2022) “Elektroničko nasilje nad ženama”. Dostupno na: <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/50237>, pristupljeno 18. svibnja 2022.
- Bonacci, D., Jelinić, A., Jurišić, J. i L. Vesnić-Alujević (2016) “Quantifying and comparing web news portals’ article salience using VoxPopuli tool”, 31–37. U: J. Domenech, A. Mas-Tur, N. Roig-Tierno i M. R. Vicente (ur.): *Congress UPV – Proceedings of the 1st international Conference on Advanced Research Methods and Analytics*, CARMA2016. Valencija: Editorial Universitat Politècnica de València.
- Borge Bravo, R. i E. Santamarina Sáez (2016) “From Protest to Political Parties: Online Deliberation in New Parties in Spain”, *Medijske studije*, 7 (14), 104–121. doi: 10.20901/ms.7.14.8.
- Borger, M., van Hoof, A., Meijer, I. C. i J. Sanders (2013) “Constructing Participatory Journalism As A Scholarly Object”, *Digital Journalism*, 1 (1), 117–134. doi: 10.1080/21670811.2012.740267.
- Bosetta, M., Dutceac Segesten, A., Zimmerman, C. i D. Bonacci (2018) “Shouting at the Wall: Does Negativity Drive Ideological Cross-posting in Brexit Facebook Comments?”, 246–250. *Proceedings of the 9th International Conference on Social Media and Society : SMSociety ‘18*.
- Carpentier, N. (2011) *Media and Participation-A site of ideological democratic struggle*. Bristol: Intellect.
- Cvijanović, H. (2016) “Govor kao verbalni i simbolički prostor slobode i političkog: Američki poučak i govor mržnje u EU i Hrvatskoj”, 61–121. U: E. Kulenović (ur.): *Govor mržnje u Hrvatskoj*. Zagreb: Fakultet političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu.
- Dahlberg, L. (2007) “The internet, deliberative democracy, and power: Radicalizing the public sphere”, *International Journal of Media and Cultural Politics*, 3 (1), 47–64.
- Deuze, M. (2003) “The web and its journalism: considering the consequences of different types of newsmedia online”, *New Media & Society*, 5 (2), 203–230.
- Erceg, T. (2004) “Rasna netrpeljivost i „govor mržnje”, međunarodni i hrvatski standardi i praksa”. Izveštaj pripremljen za potrebe stručnog okruglog stola *Kako se boriti protiv „govora mržnje” i rasno motiviranog nasilja*, 24. ožujka 2004. Zagreb: Centar za ljudska prava.
- Europski institut za ravnopravnost spolova (EIGE) (2017) “Nasilje nad ženama i djevojkama na internetu”. Dostupno na: https://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/ti_pubpdf_mh0417543hrn_pdfweb_20171026164002.pdf, pristupljeno 18. svibnja 2022.

- Fuchs, T. i F. Schäfer (2020) "Normalizing misogyny: hate speech and verbal abuse of female politicians on Japanese Twitter", *Japan Forum*. doi: 10.1080/09555803.2019.1687564.
- Ging, D. i E. Siapera (2018) "Special issue on online misogyny", *Feminist Media Studies*, 18 (4), 515–524. doi: 10.1080/14680777.2018.1447345.
- Habermas, J. (1984) *The theory of communicative action: Vol. 1. Reason and the rationalization of society*. Prev. Thomas McCarthy. Boston: Beacon Press.
- Habermas, J. (2006) "Political Communication in Media Society: Does Democracy Still Enjoy an Epistemic Dimension? The Impact of Normative Theory on Empirical Research", *Communication Theory*, 16 (4), 411–426. doi: 10.1111/j.1468-2885.2006.00280.
- Hallin, D. C. i P. Mancini (2004) *Comparing media systems: three models of media and politics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Harmer, E. i S. Lewis (2020) "Disbelief and counter-voices: a thematic analysis of online reader comments about sexual harassment and sexual violence against women", *Information, Communication & Society*. doi: 10.1080/1369118X.2020.1770832
- Hermida, A. (2011) "Mechanisms of Participation: How audience options shape the conversation", 13–34. U: J. B. Singer, A. Hermida, D. Domingo, A. Heironen, S. Paulussen, T. Quandt, Z. Reich i M. Vujnovic (ur.): *Participatory Journalism, Guarding Open Gates at Online Newspapers*. Chichester: Willey-Blackwell.
- Hermida, A. i N. Thurman (2008) "A clash of cultures: The integration of user-generated content within professional journalistic frameworks at British newspaper websites", *Journalism Practice*, 2 (3), 343–356.
- Hrvatski sabor (2009) *Zakon o elektroničkim medijima*, 21. prosinca 2009. Klasa: 011-01 /09-01 /208. NN 153/09.
- Hrvatsko novinarsko društvo, *Kodeks časti HND-a*. Dostupno na: <http://www.hnd.hr/dokumenti>, pristupljeno 20. travnja 2018.
- Jakopović, H. i N. Mikelić Preradović (2016) "Identifikacija online imidža organizacija temeljem analize sentimenta korisnički generiranog sadržaja na hrvatskim portalima", *Medijska istraživanja*, 22 (2), 60–82.
- Jane, E. A. (2014) "'Back to the kitchen, cunt': speaking the unspeakable about online misogyny", *Continuum*, 28 (4), 558–570. doi: 10.1080/10304312.2014.924479.
- Jurišić, J., Vesnić Alujević, L. i D. Bonacci (2017) "Stvaranje agendi: slučaj izbjegličke krize u hrvatskim medijima", 39–55. *Zbornik radova 7. regionalne znanstve-*

- ne konferencije „Vjerodostojnost medija - 'Novinarstvo i ljudska prava'”. Zagreb: Fakultet političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Hanns-Seidel-Stiftung.
- Ksiazek, T. B. i N. Springer (2020) *User Comments and Moderation in Digital Journalism: Disruptive Engagement*. New York: Routledge.
- Ksiazek, T. B. (2015) “Civil Interactivity: How News Organizations’ Commenting Policies Explain Civility and Hostility in User Comments”, *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 59 (4), 556–573. doi: 10.1080/08838151.2015.1093487.
- Küchler, C., Stoll, A., Ziegele, M. i T. K. Naab (2022) “Gender-Related Differences in Online Comment sections: Findings From a Large-Scale Content Analysis of Commenting Behavior”, *Social Science Computer Review*. doi: 10.1177/08944393211052042.
- Kunić, T. i N. Zgrabljčić Rotar (2020) “Informativni portali”, 160–190. U: N. Zgrabljčić Rotar (ur.): *Digitalno doba*. Zagreb: Jesenski i Turk.
- Kulenović, E. (2016) “Sloboda govora i govor mržnje”, 21–61. U: Kulenović, E. (ur.): *Govor mržnje u Hrvatskoj*. Zagreb: Fakultet političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu.
- Kümpel, A. i N. Springer (2016) “Commenting quality, Effects of user comments on perceptions on journalistic quality”, *Studies in Communication and Media*, 5 (3), 353–366.
- Liu, B. (2012) “Sentiment Analysis and Opinion Mining”, *Synthesis, Lectures on Human Language Technologies*. doi: 10.2200/S00416ED1V01Y201204HLT016.
- Malmasi, S. i M. Zampieri (2017) “Detecting Hate Speech in Social Media”, *Proceedings of the International Conference Recent Advances in Natural Language Processing, RANLP 2017*, 467–472.
- Manne, K. (2017) *Down Girl: The Logic of Misogyny*. Oxford University Press.
- Mantilla, K. (2013) “Gendertrolling: Misogyny Adapts to New Media”, *Feminist Studies*, 39 (2), 563–570.
- Megarry, J. (2014) “Online incivility or sexual harassment? Conceptualising women’s experiences in the digital age”, *Women’s Studies International Forum*, 47 (A), 46–55. doi: 10.1016/j.wsif.2014.07.012.
- Min, S. J. (2016) “Conversation through journalism: Searching for organizing principles of public and citizen journalism”, *Journalism*, 17 (5), 567–582.
- Ministarstvo unutarnjih poslova (MUP), *Međunarodni dan borbe protiv nasilja nad ženama*. Dostupno na: <https://mup.gov.hr/policijske-uprave/medjunarodni-dan-borbe-protiv-nasilja-nad-zenama-143039/140456>, pristupljeno 20. svibnja 2022.

- Munivrana Vajda, M. i A. Šurina Marton (2016) “Gdje prestaju granice slobode izražavanja, a počinje govor mržnje? Analiza hrvatskog zakonodavstva i prakse u svjetlu europskih pravnih standarda”, *Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu*, 23 (2), 435–467.
- Nah, S., Yamamoto, M., Chung, D. i R. Zuercher (2015) “Modeling the Adoption and Use of Citizen Journalism by Online Newspapers”, *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 92 (2), 399–420.
- Paulussen, S. i P. Ugille (2008) “User Generated Content in the Newsroom: Professional and Organisational Constraints on Participatory Journalism”, *Westminster Papers in Communication and Culture*, 5 (2), 24–41.
- Pérez-Granados, D., Lozano-Garzón, C., López-Urueña, A. i C. Jiménez-Guarín (2012) “Sentiment Analysis in Colombian Online Newspaper Comments”, *Recent Progress in Data Engineering and Internet Technology*, 157.
- Peruško, Z. (2013) “Komparativna analiza postsocijalističkih medijskih sustava”, *Politička misao*, 50 (2), 38–59.
- Ruiz, C., Domingo, D., Micó, J. L., Díaz-Noci, J., Meso, K. i P. Masip (2011) “Public Sphere 2.0? The Democratic Qualities of Citizen Debates in Online Newspapers”, *The International Journal of Press/Politics*, 16 (4), 463–487.
- Skoko, B. i N. Vrdoljak (2018) “Stvarni dosezi news portala – međuodnos čitanosti, vjerodostojnosti i utjecaja”, *Hum: časopis Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru*, 13 (19), 79–97.
- Sponholz, L. (2018) *Hate Speech in den Massenmedien: Theoretische Grundlagen und empirische Umsetzung*. Wiesbaden: Springer VS.
- Strandberg, K. i J. Berg (2013) “Online Newspapers’ Readers’ Comments – Democratic Conversation Platforms or Virtual Soapboxes?”, *Comunicação e Sociedade*, 23, 132–152.
- Suau, J. i P. Masip (2014) “Exploring Participatory Journalism in Mediterranean Countries”, *Journalism Practice*, 8 (6), 670–687. doi: 10.1080/17512786.2013.865964.
- Vasiljević, S. (2016) “Diskriminatorni govor i govor mržnje u europskom pravnom okviru”, 121–151. U: E. Kulenović (ur.): *Govor mržnje u Hrvatskoj*. Zagreb: Fakultet političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu.
- Vobič, I. (2013) “Uvodnik”, *Medijska istraživanja*, 19 (2), 5–8.
- Wilson, T., Wiebe, J. i P. Hoffman (2005) “Recognizing Contextual Polarity in Phrase-Level Sentiment Analysis”, 347–354. U: *Proceedings of Human Language Technology Conference and Conference on Empirical Methods in Natural Language Processing (HLT/EMNLP)*. Vancouver.

Zgrabljčić Rotar, N., Kunić, T. i Lj. Josić (2021) “Reakcije čitatelja i kultura komuniciranja na hrvatskim informativnim portalima”, 271–285. U: M. Dragičević Šešić i T. Nikolić (ur.): Digitalni horizonti kulture i umetnosti. Beograd: Institut za pozorište, film, radio i televiziju, Fakultet dramskih umetnosti, Clio.

Zuckerberg, D. (2018) *Not All Dead White Men*. Harvard University Press.

Popis priloga

Teme vezane uz fizičko nasilje nad ženama su:

1. Učenicu u Zadru „žigosali“ upaljačem

<https://www.24sata.hr/news/majica-nije-ustaska-onda-je-i-grb-na-crkvi-sv-mar-ka-ustaski-613227>

<http://www.index.hr/clanak.aspx?id=2062694>

2. Osuđeni nasilnik pretukao kćer

<https://www.24sata.hr/news/izasao-iz-zatvora-cuvati-djecu-brutalno-je-pretukao-kcer-14-614476>

<http://www.index.hr/clanak.aspx?id=2064713>

3. Inicijativa za pomoć žrtvama nasilja „SpasiMe“

<https://www.24sata.hr/news/kci-hdz-ova-vijecnika-tata-me-je-tukao-kuhacom-zbog-ocjena-619900>

<https://www.24sata.hr/news/predsjednica-republike-prima-zene-iz-inicijative-spasime-619914>

Teme vezane uz verbalno nasilje nad ženama su:

4. Sukob pjevačice Lidije Bačić s prolaznicama

<https://www.24sata.hr/show/liljana-62-na-prijateljicu-i-mene-nasrnula-je-lidija-bacic-630041>

<https://www.24sata.hr/show/lille-o-incidentu-u-varsavskoj-svaka-pri-ca-ima-dvije-strane-630084>

5. Manekenka Ivana Vida na društvenim mrežama prozvala svoju spremačicu

<http://www.index.hr/clanak.aspx?id=2060225>

<http://www.index.hr/clanak.aspx?id=2060581>

6. Pjevač bećarca osuđen zbog uvredi policajki

<https://www.24sata.hr/news/ako-je-branimir-pravi-becar-neka-sve-prizna-i-isprica-mi-se-602745>

<https://www.24sata.hr/news/kriv-je-zbog-pjevanja-becarca-colakovic-mora-platiti-2000-kn-602504>

Hostility Towards Women in Readers' Comments on Croatian News Sites

Tamara Kunić

ABSTRACT

With the development of the Internet, it was expected that a global network of interconnected users, to whom digital technology had enabled broad aspects of communication, would advance democracy and bring important social issues to the center of public interest. Citizens can quickly and easily participate in the creation and sharing of media contents, and one of the most popular ways to participate in a public debate on the Internet is the readers' comments section on news sites. Various theorists (Habermas, 2006; Dahlberg, 2007; Borge Bravo and Santamarina Saez, 2016) have described how communication in online forums should be inclusive, argumentative, respectful, reflective and free. But numerous studies show that readers' comments are often filled with hostility and even hate speech (Ksiazek, and Springer, 2020; Ruiz et al, 2011). Available research (Harmer and Lewis, 2020; Jane, 2014) shows that women are disproportionately more likely to be victims of online violence, harassment and unacceptable speech than men, but despite this, violence against women on the internet is still not regulated at the level of European Union (Blažinović Grgić, 2022; EIGE, 2017). This research contributes to these arguments by focusing on unacceptable speech directed at women, victims of violence. The aim of this paper is to investigate the extent to which citizens use unacceptable speech against women who are victims of verbal and physical conflicts in comments on Croatian news sites. Journalistic articles published on the most commented Croatian news sites 24sata.hr and Index.hr in the period from November 30, 2018 to May 30, 2019 were thematically grouped with the help of the Gephi system, in order to highlight key topics that attracted commenters and readers. Six topics were singled out from that corpus, i.e. 12 articles in which the victims of verbal or physical conflict were women. With methods of quantitative content analysis and sentiment analysis we analyzed 5041 reader comments. The results of the research showed that commenters have a predominantly negative sentiment towards the topics of violence against women. Hostility speech is present in 15.8 % of comments, and 4.7 % of hostility refer to women victims of the conflict, which indicates the existence of misogynistic rhetoric in the Croatian digital public space.

Keywords: online hostility, hate speech, violence against women, readers' comments